

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧНУ імені Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

2020 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування зі спеціальності
для вступу на 5 курс для здобуття ступеня магістра
за спеціальністю
« 052 Політологія »

Миколаїв - 2020

Пояснювальна записка

Програма розроблена для вступних фахових випробувань на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» за спеціальністю 052 «Політологія» спеціалізація «Політологія».

Майбутній фахівець повинен мати систему знань щодо політологічного знання, яке має велике значення в політичному житті суспільства як для теорії і практики політики, так і для збереження стабільності в суспільстві, вмілої реалізації його демократичних засад.

Зміцнення держави як інституції неможливе без формування духовного суверенітету українського суспільства, зокрема, вдосконалення сучасної національної освіти як основи формування високого рівня культури українського народу.

Мета фахового випробування полягає у перевірці рівня оволодіння абітурієнтами системою наукових знань про політичне життя та суспільно-політичні процеси, що відбуваються сьогодні у світі та в Україні, розуміння ними таких складних суспільно-політичних явищ, інституцій та проблем, як влада, політика, демократія, тоталітаризм, громадянське суспільство, правова держава, форми політичної системи, політична культура та інші.

Головні завдання фахового вступного випробування полягають у тому щоб:

1. Перевірити відповідність знань і умінь вступників програмовим вимогам, отриманих ними в процесі навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

2. Оцінити ступінь підготовленості вступників до подальшого навчання у вищому навчальному закладі за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

Вступник повинен знати:

- основні політичні концепції та доктрин минулих часів та сьогодення;
- сутність і характерні ознаки держави, її роль і місце в політичній системі суспільства, засади функціонування політичної влади та механізми її здобуття, утримання та реалізації;
- методи політичного аналізу і прогнозування;
- зміст політологічних джерел, документів та творів;
- основні засади функціонування партійної системи демократичного суспільства, сутність функціонування політичних відносин у перехідних (транзитних) суспільствах;
- основні закономірності функціонування системи міжнародних відносин та зовнішньої політики.
- зміст політологічних понять і термінів.

Вступник повинен вміти:

- виявляти закономірності у сфері політичних відносин, суб'єктів політичної діяльності і розкривати шляхи врахування цих закономірностей у практиці партійної роботи;

- встановлювати взаємозв'язок політики з економічним та культурно-духовними процесами;
- визначати сукупність заходів, що забезпечують виконання завдань політичного режиму;
- визначати хронологічні межі соціально-економічних та політичних подій, їх зміст та послідовність;
- визначати передумови, причини, наслідки та особливості політичних подій, явищ і процесів;
- встановлювати причино-наслідкові зв'язки подій і явищ;
- порівнювати різноманітні політичні події і процеси;
- визначати й аналізувати періоди прогресу, застою і регресу в політиці;
- застосовувати набуті знання в аналізі подій сьогодення;
- коментувати різні погляди на політичні події, факти, персоналії;
- аргументовано відстоювати власну думку й позицію щодо політичних подій, фактів, персоналій;
- інтегрувати явища національної культури в контексті європейської та світової культури.

Фахове вступне випробування включає такі модульні дисципліни:

Модуль 1. Теоретико-методологічні принципи та історичні основи політології.

Модуль 2. Влада та її носії.

Модуль 3. Механізм формування та функціонування влади.

Модуль 4. Політика і суспільство.

Модуль 5. Політичні інститути та політичні процеси.

Модуль 6. Людина в системі політичних відносин.

Модуль 7. Міжнародна політика і суспільний процес.

Модулі характеризують загальнотеоретичні знання зі спеціальності 052 «Політологія», а також дозволяють оцінити практичні знання та вміння бакалаврів, що вступають на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» на 5-й курс навчання.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Теоретико-методологічні принципи та історичні основи політології

Тема 1. Політологія як система знань про політику

Політика як теорія та соціальне явище. Предмет політології. Політологія та інші галузі суспільствознавства. Політологія як інтегративна наука та суміжні галузі політичного знання: політична соціологія, політична філософія, політична психологія, історія, географія, антропологія, семантика та ін.

Закономірності, принципи та категорії політичної науки. Теоретичний та емпіричний рівні політологічного знання. Основні аспекти вивчення політичного життя в межах «Політології»: інституціональний, функціональний, соціально-психологічний та ін.

Основні завдання та функції політології. Політика як наука і мистецтво. Зростання ролі і значення науки про політику на сучасному етапі світового соціального розвитку, політичного і духовного оновлення України. Значення політології для формування політичної свідомості і культури студентів.

Концепція політичного плюралізму та її проблеми. Теорія партиципатарної демократії (масштаби політичної участі, зростання свободи, посилення рівності, оптимальне поєднання елементів прямої і представницької демократії). Теорія поліархії Р.Даля. Множинність центрів влади в демократичному суспільстві. Корпоративна суспільна демократія як механізм формування національно-державної цілісної політики з участю політичної еліти, бізнесу та профспілок.

Геополітика, етнополітологія, політична конфлітологія, кратологія: досягнення зарубіжної і вітчизняної політології ХХ століття. XIV Всесвітній конгрес Міжнародної асоціації політичних наук (1988 р.) про глобалізацію політичних наук і необхідність міжнародного співробітництва учених політологів.

Тема 2. Історія світової політичної думки і становлення сучасної політології

Політичне життя суспільства – багатовікове соціальне явище. Зародження політичної думки у країнах Стародавнього Сходу: закони Хамураппі у Вавилоні, міф Заратустри в Персії, буддизм в Індії, конфуціанство і даосизм у Китаї.

Політичні вчення Стародавньої Греції. Політичні погляди Сократа. Ідеальна держава Платона. Аристотель про політику, державу і політичну справедливість. Політико-правові погляди Цицерона. Політичні ідеї раннього християнства. Аврелій Августин. Політична думка часів Середньовіччя. Фома Аквінський. Епоха Відродження – новий етап у розвитку політичної думки. Н.Макіавеллі – засновник світської політичної науки. Вплив світової політичної думки на формування уявлень про політику в Україні.

Тема 3. Політичні ідеї мислителів Нового часу

Політичні концепції Нового часу. Д.Локк – родоначальник теоретичної системи класичного лібералізму. Т. Гоббс і Р. Коумберленд «Війна всіх проти всіх» або «Доброзичливість усіх для всіх». Ш.Монтеск'є про форми держави та поділ влади. Англійські моральні філософи: шотландська школа «common sense».

Ж.-Ж.Руссо та ідея суспільного договору.

Консерватизм у Франції. Жозеф де Местр. Історична школа права у Німеччині, Густав Гуго, Фрідріх Савіньї, Георг Пухта. Принцип - право породжує законодавство. Ж.Ж.Руссо та його вчення про народовладдя і пріоритет громадянського суспільства, «суспільний договір», демократію.

Тема 4. Політична думка представників буржуазного лібералізму та елітаристські теорії XVIII-XX ст.

Політичні вчення кінця XVIII – початку XIX ст. І.Кант про правову державу, етичні основи політики. Г.Ф.Гегель про співвідношення громадянського суспільства, держави і права. Ліберальна політична думка: Б.Констан, Є.Бентам, А.Токвіль та ін. Теорія насильства Л.Гумпловича. Виникнення та еволюція соціально-політичних утопій. Концепції Т.Мора, Т.Кампанелли, А.Сен-Сімона, Ш.Фур'є, Р.Оуена, М.Чернишевського. Виникнення та основні етапи розвитку політичної доктрини марксизму. Сутність кризи марксизму. Політичні ідеї в Російській імперії другої половини XIX ст. (О.Герцен, М.Салтиков-Щедрін, М.Драгоманов, В.Соловйов, Б.Чичерін, М.Ковалевський, М.Бердяєв, М.Грушевський, І.Ільїн).

Формування політології як самостійної галузі й загальної системи соціальних і гуманітарних наук. Дж.С.Мілль про свободу, порядок і соціальний прогрес. Е.Дюргейм про значення солідаризму в розвитку суспільства. М.Вебер як класик західної політології. Вчення Вебера про ідеальні типи влади та теорія раціональної бюрократії. Теорія еліт (Г.Моска, В.Паретто, Р.Міхельс, Д.Донцов, В.Липинський). Дослідження політичних партій (М.Дюверже, Ж.Шарло, Дж.Сарторі). Міжнародні відносини та світова політика: політологічні виміри (Б.Рассел, Г.Моргентау, Р.Хілсмен, М.Каплан).

Основні школи і течії сучасної зарубіжної політології. Біхевіористський напрямок у дослідженнях політики (Ч.Мерріам, Г.Лассуелл, Дж.Кетлін та ін.) концепції елітократії і націократії (Р.Міллс, Р.Арон, М.Кроз'є та ін.). Психоаналітичні концепції політики (Ж.Лакан, Ч.Мерріам та ін.). Теорія соціально-політичних конфліктів (П.Блау, К.Боулдінг, Р.Даррендорф). Компаративістика як метод аналізу різномірних політичних систем (Д.Істон, Г.Алмонд, С.Верба, К.Дойч, С.Хантінгтон). Теорія політичних систем (Р.Роуз, М.Девіс, Х.Білдсман).

Тема 5. Становлення і розвиток політичної думки в Україні

Буття українського народу і формування перших політичних уявлень. Політична думка Київської Русі. Морально-правові та релігійні уявлення про суспільство. “Слово про закон і благодать” митрополита Іларіона, “Руська правда” часів Ярослава Мудрого і “Повість времених літ” як своєрідний заклик до єдності і незалежності руської землі. ”Повчання” князя Володимира Мономаха – прообраз ідеального Князя, поєднання політики і моралі. “Молнія” Даниїла Заточника: обґрунтування принципу єдиновладдя князя.

Вітчизняні політичні доктрини в Галицько-Волинській державі та Литовсько-Польській державі (XIV – перша пол. XVII ст.). Ідеї соціальної та національної рівності: С.Оріховський-Роксолан, Ю.Дрогобич, Г.Смотрицький, С.Зизаній, М.Смотрицький. Ідеї політичного і національного відродження України (П.Могила, І.Вишенський, С.Яворський).

Українська політична думка козацько-гетьманської доби (друга пол. XVII – кінець XVIII ст.). ідеї волі і демократії в політичному житті козацтва. Державотворча діяльність Б.Хмельницького. Конституція П.Орлика як втілення української державницької ідеї. Києво-Могилянська академія як головний осередок культури і освіти на Україні, центр основних політичних сил у боротьбі за національну незалежність. Духовно-моральний підхід до політики у поглядах Г.Сковороди.

Політична думка України XIX – поч. XX ст. Зародження українського лібералізму. “Історія Русів”. Політичні ідеї членів Кирило-Мефодіївського братства. В.Білозерський, М.Гулак, М.Костомаров, П.Куліш, Т.Шевченко про шляхи національного і соціального відродження України. М.Драгоманов – основоположник політичної науки в Україні. Політична ідеологія українських демократів: М.Павлик, О.Терлецький, С.Подолінський. І.Франко про історичний характер держави і політичної влади, правовий статус особи і демократію. Народницька школа в історії української політичної думки (В.Антонович). Національно-самостійницька концепція М.Міхновського. Політичні концепції часів УНР. Національно-політична доктрина М.Грушевського. В.Винниченко про державну організацію і відродження української нації.

Українська політична думка 20-30-х рр. XX ст. Український національний комунізм (В.Шахрай, О.Шумський, М.Скрипник, М.Хвильовий). Концепція української державності в історико-політичній науці: народницький напрямок (П.Ладенко, С.Шелухин); консервативний (В.Липинський, С.Томашівський, В.Кучабський); національно-державницький (С.Дністрянський, Д.Донцов, В.Старосольський, М.Сціборський).

Українська політична думка 40-90-х рр. XX ст. Політичні концепції вчених українського зарубіжжя (Б.Крупницький, І.Лисяк-Рудницький, Я.Пеленський). рух українських “шістдесятників”. Обґрунтування новітньої української державності: Декларація про державний суверенітет України, Акт про державну самостійність України, Конституція України 1996 р. Формування і розвиток національної школи політології в сучасній Україні: утвердження політології як

навчальної вузівської дисципліни, розвиток фундаментальних досліджень (філософія та соціологія політики, конфліктологія, етнополітологія, партологія, кратологія, прикладна політологія та ін.).

Тема 6. Політика як соціальне явище

Історія визначення поняття та категорії “політика”, її сутнісних ознак. Загальна еволюція концепції політики, як соціального явища. Аристотель, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, К. Маркс, М. Вебер, Т. Парсонс, А. Бентлі, Г. Лассуел, Р. Даль, М. Бердяєв, Г. Алмонд та ін.).

Економічні, соціальні, духовні детермінанти політики. Поняття соціального інтересу. Визначення і здійснення всезагальних як важлива передумова збереження цілісності диференційованого суспільства, порядок взаємодії індивідів і спільнот між собою.

Суб’єкти та об’єкти політики. Соціальна структура суспільства: визначення, генезис і сучасний стан.

Соціальні групи в політичному житті. Політичне панування: необхідність і сваволя. Репрезентація соціальної необхідності у особистісних, групових, класових, етнонаціональних інтересах. Основні функції політики: визначення цілей суспільного розвитку, збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління і регулювання суспільних процесів, соціалізація особи.

Політика насильства і примусу. Правова і соціально-спрямована політика. Ознаки та принципи сучасного цивілізованого процесу. Політика як мистецтво можливого, суб’єктивно бажаного і здійснення об’єктивно необхідного. Проблема типологізації політики. Політика як система суспільних відносин. Взаємозв’язок і взаємообумовленість різновидів політичної свідомості та діяльності.

Модуль 2. Влада та її носії

Тема 1. Політична влада як явище суспільного життя

Влада як явище суспільного життя. Концептуальні підходи до проблеми політичної влади (Р.Даль, Т.Парсонс, М.Вебер, М.Кроз’є). Сутність політичної влади та її головні властивості: верховенство, суверенітет, авторитарність, відповідальність, примусовість. Функція влади. Співвідношення державної і політичної влади.

Обумовленість політичної влади соціально-економічними і культурними чинниками (власність, мораль, право та ін.). Ресурси, межі і сила влади. Структурна владних відносин і механізм здійснення політичної влади. Політичне панування та легітимність. Влада як співвідношення панування і підпорядкування між соціальними групами. Джерела влади та її носії. Авторитет влади.

Основні способи існування влади (залежність, незалежність, взаємозалежність між соціальними суб’єктами). Напрямки і способи

функціонування влади: керівництво, управління, контроль, прийняття рішень. Методи здійснення влади: співробітництво і суперництво; заохочення і примус. Типи та види влади. Традиційні форми політичної влади: монархія, демократія аристократія, технократія, охлократія, бюрократія, теократія, плутократія, елітократія.

Зміст концепції поділу влади. Система стримувань і противаг. Законодавча, виконавча і судова влади. Централізація і децентралізація влади. Конституційні положення про перспективи розвитку політичної влади в Україні, її подальшу демократизацію.

Тема 2. Політичні еліти і політичне лідерство

Сутність політичного елітизму і генеза цього поняття. Класичні теорії еліт (В. Паретто, Г. Моска, Р. Міхельс). Обґрунтування явища політичної еліти у спадщині українських політичних мислителів. Концепція “національної аристократії” В. Липинського. Сучасні концепції еліт: макіавелістська школа, ціннісні теорії, теорії демократичного елітизму, концепції плюралізму еліт, ліволіберальні концепції, партократична теорія. Чинники елітарності суспільства: біологічні, психологічні, ірраціональні, функціональні, технократичні. Соціальне представництво еліти. Політична еліта в структурі влади. Системи рекрутування еліт. Номенклатурна система і її наслідки. Політична еліта і демократія: дилема поєднання.

Природа і соціальна сутність політичного лідерства. Генеза класичних поглядів на політичне лідерство (Н. Макіавеллі, Т. Карлейль, Р. У. Емерсон, Ф. Ніцше, Г. Тард та ін). Діалектика об’єктивних і суб’єктивних передумов політичного лідерства. Взаємовплив і взаємозалежність соціально-політичного середовища, розстановки сил, психолого-соціальних і особистісних характеристик політичного лідерства. Типологія політичного лідерства. Класифікація М. Вебера: традиційний, харизматичний і раціонально-легальний типи лідерства. Сутність вождизму у політиці. Культ особи як крайня, максимально завищена оцінка ролі політичного лідера в історії. Суспільна роль та функції політичного лідера, інтеграція суспільства, оптимізація політичних рішень, соціальний арбітраж і патронаж, комунікація влади і мас, ініціювання оновлення, легітимація політичного устрою. Критерії оцінки популярності і ефективності діяльності політичного лідера. Політичний імідж. Проблеми формування політичних лідерів у сучасній Україні.

Модуль 3. Механізм формування та функціонування влади

Тема 1. Політична система суспільства: структура і тенденції розвитку

Місце і роль політичної системи в життєдіяльності суспільства. Політична система суспільства в її взаємодії з економічною, соціальною, правовою та іншими суспільними структурами. Політична система як фактор стабілізації і розвитку політичного життя. Сутність і типи сучасних політичних систем.

Класичні уявлення про політичні системи Г.Алмонд, Д.Істона, Т.Парсонса. Системоутворюючі засади та основні функції політичних систем. Політична влада як основа політичної системи.

Характеристика структурних елементів політичної системи, її інтуїційна, інформаційно-комунікативна та нормативно-регулятивні складові.

Держава, її властивості, місце, роль і значення в політичній системі суспільства. Політичні партії і партійні системи, їх роль та функції в політичній організації суспільства. Значення засобів масової інформації в розвитку і функціонуванні політичної системи. Політична культура як важлива складова політичної системи.

Основні характеристики функціонування політичної системи та необхідність її стабільності для нормального функціонування суспільства. Політичний режим як сукупність методів і форм політичного панування та його взаємовідносини з громадянським суспільством. Головні параметри політичних режимів: рівень централізації влади, співвідношення держави та громадянського суспільства, правовий статус особи, наявність чи відсутність політичного та ідеологічного плюралізму, легальної опозиції. Типологія і динаміка політичних режимів: тоталітарний, жорстко авторитарний, авторитарно-демократичний, демократично-авторитарний, ліберальний, демократичний, анархо-демократичний. Тенденція до переродження партійної і державної бюрократії в умовах тоталітарних режимів. Раціоналізація бюрократії і управління в умовах демократії.

Основні риси політичного режиму в Україні на сучасному етапі.

Тема 2. Демократія , її сутність, доктрина

Демократія як гуманістична цінність. Сутнісні риси демократії як процесу, способу організації і функціонування суспільно-політичного життя та форми здійснення влади. Багатоаспектність демократії як соціально-політичного і правового явища (народовладдя; ідея і світоглядна орієнтація різних соціальних груп; принцип, метод і режим функціонування відповідних соціально-політичних систем; форма держави; спосіб організації діяльності громадських організацій; єдність прав і обов'язків громадян).

Політичний плюралізм як універсальний спосіб забезпечення демократії. Діалог, гласне обговорювання проблем, різноманітність форм власності, взаємне врахування суперечливих інтересів і переконань різних суб'єктів політичного процесу, досягнення політичного консенсусу. Демократизація – вирішальний чинник оновлення сучасного світу.

Єдність прав і обов'язків громадян, соціальної відповідальності, свободи і дисципліни особи, суспільного порядку. Забезпечення свободи, рівності і справедливості. Свобода участі в політиці. Узгодження особистої свободи громадян і свободи владних структур як ідеальний стан демократичного суспільства і умова прогресивного розвитку його політичного життя.

Основні концепції демократії: класична, ліберальна, соціальна, представницька, плюралістична, елітарна, плебісцитарна та ін. Демократичні

принципи і процедура підготовки, прийняття і впровадження в життя політичних рішень. Форми демократії: безпосередня, представницька і професійна.

Конституційні гарантії демократії. Конституція України і демократизація українського суспільства. Використання демократичного досвіду людства в процесі здійснення політичних реформ в Україні.

Модуль 4. Політика і суспільство

Тема 1. Передумови та становлення громадянського суспільства.

Поняття громадянського суспільства, його сутність, структура, фактори становлення та розвитку. Сучасні уявлення про громадянське суспільство. Громадянське суспільство як матеріальна та соціальна основа демократичної, правової, соціальної держави. Специфіка функціонування громадянського суспільства в економічній, соціальній, політичній та духовній сферах. Принципи організації життя громадянського суспільства. Взаємозв'язок громадянського суспільства, демократії, політичного плюралізму та правового статусу особи. Конституція України і формування громадянського демократичного суспільства в Україні.

Тема 2. Громадянське суспільство і політика

Політичне життя суспільства, його сутність, основні закономірності, компоненти та історичні форми. Політичне життя і політика. Взаємодія суб'єктів і об'єктів політичного життя. Діалектика політичної діяльності і політичних відносин. Політична влада як об'єкт політичного життя. Вплив сучасної НТР на політичне життя. Політичний прогрес та його критерії.

Політичні проблеми, інтереси, позиції, політичні сили та їхні особливості в сучасній Україні. Нації, соціальні групи, індивіди як суб'єкти політичного життя. Політичні комунікації і суспільна думка, форми соціально-політичного контролю за політичними процесами. Обумовленість діяльності суб'єктів політики конкретним політичним часом і простором. Конструктивні та деструктивні форми політичного розвитку. Проблема політичної стабільності і динамізму в політичному житті.

Форми проявів політичного життя: політичні демонстрації, маніфестації, мітинги. Вибори і участь в них. Політичний процес як реальна взаємодія суб'єктів політики. Структура політичного процесу. Співвідношення раціональних та ірраціональних ланок та складових політичного процесу. Типологія політичних процесів. Особливості розгортання політичних процесів у сучасній Україні (процеси державотворення, національного відродження, утворення громадських об'єднань тощо). Стадії розвитку і правова регламентація політичних процесів. Конституція України як нормативна основа розвитку і ходу політичних процесів.

Модуль 5. Політичні інститути та політичні процеси

Тема 1. Роль держави в політичній системі суспільства

Поняття держави, її визначальні ознаки і типи. Різноманітність концептуальних підходів до визначення держави, її сутності і місця у політичній організації суспільства, взаємин з іншими суб'єктами політичної системи. Виникнення та еволюція держави. Держава і громадянське суспільство: діалектика взаємодії.

Різновиди і типи держави. Форми правління: монархії та республіки. Форми держави, федерації, конфедерації. Функції держави (внутрішні і зовнішні, постійні і тимчасові, відкриті і латентні). Функція здійснення “загальних справ” і функція захисту існуючого режиму. Держава і право. Політичний режим як сукупність засобів і методів здійснення державної влади. Співдружності держав та міждержавні союзи.

Апарат державного управління. Система центральних, регіональних і місцевих органів державного управління. Місце і роль управлінського апарату у здійсненні державної політики. Державна бюрократія і суспільна демократія. Державний патерналізм. Основні напрямки демократизації організації і діяльності державного апарату.

Конституція України та практичне втілення ідеї демократичної, соціальної, правової держави. Принципи соціальної, правової держави як рух суспільства до політичної свободи. Значення соціальної держави для розвитку соціальної демократії, реалізації принципу поваги людської гідності.

Тема 2. Політичні партії і партійні системи. Суспільно-політичні рухи

Партія як політичний інститут. Виникнення та еволюція політичних партій і партійних систем (.Н. Макіавеллі, Т.Гоббс, К.Маркс, Г.Моска, Р.Міхельс, М.Вебер, М. Дюверже, З. Ньюмен, М.Вінер та ін.). Сутність і місце партій у політичному процесі. Основні ознаки партії: наявність організації, тяжіння до влади, ідеологічний характер. Відмінність політичних партій від груп інтересів, суспільних організацій, груп тиску та інших об'єднань.

Багатоманітність підходів до класифікації політичних партій: кадрові, масові і централізовані (М.Дюверже); патронажні та ідеологічні (З.Ньюмен); консервативні й революційні; легальні й нелегальні, правлячі та опозиційні; партії-лідери і партії-аутсайтери та ін. Внутрішні та зовнішні функції політичних партій в суспільстві. Латентні функції: надання можливостей соціального підйому представникам непривілейованих суспільних груп, гарантування привілеїв членам партій та ін. Вплив політичних партій на формування правлячої еліти, підбір та розстановку кадрів та їхньою участь у процесі прийняття політичних рішень і контролю за їхнім виконанням.

Поняття і типи партійних систем. Чинники, що зумовлюють утворення партійних систем. Типології партійних систем. Однопартійні, двопартійні та багатопартійні системи. Критерії оцінки ефективності партійних систем:

чутливість до соціальних запитів і потреб населення, можливості задоволення владно значущих інтересів громадян, критичне коригування урядового курсу, демократичний контроль за діяльністю еліт. Можливості та недоліки монопартійності, недоліки мультипартійності. Вплив законодавства на характер багатопартійної системи в Україні. Конституція про свободу та умови об'єднання громадян у політичні партії.

Тема 3. Політичний розвиток і модернізація

Політичний розвиток як багатомірний процес взаємодії різноспрямованих соціальних сил та засіб створення якісно нових інститутів для реалізації прогресивних можливостей суспільства і формування соціально бажаних суспільних груп. Основи теорії політичного розвитку (М.Вебер, Ф.Тенніс,Т.Парсонс).

Політичний розвиток та політичні зміни. Головні параметри політичного розвитку: вироблення оптимальної стратегії щодо прийняття політичних рішень; удосконалення законодавчої бази; селекція правлячих і опозиційних еліт за ознакою компетентності та дієздатності; створення умов для вільної політичної конкуренції. Проблеми та суперечності політичного розвитку.

Поняття, сутність та етапи політичної модернізації: ліберальний напрямок (Р.Даль, Г.Алмонд, Л.Пай) і консервативна орієнтація (С.Хантінгтон, К.Дейч,Х.Ліндз).

Поетапний характер політичної модернізації. Політична корекція моделей та програм соціального розвитку. Зміст і основні характеристики політичної модернізації: раціоналізація влади, диференціація політичної структури, масова політична активність населення, вдосконалення нормативної і ціннісної систем. Суперечності політичної модернізації: дилема економічної ефективності і соціальної справедливості. Політична модернізація і проблема вироблення консенсусної політичної культури.

Тема 4. Політичне прогнозування

Можливості, межі,техніка, методика та процедури прогнозування в політиці. Раціональне й ірраціональне у політичній науці та практиці. Передбачуване і непередбачуване в політиці. Співвідношення загальних та спеціальних методів передбачення політичного поступу. Використання синергетичних принципів (Е.Ласло, С. Масуда, Д.Бойтим, І. Пригожин). Ідей цілісної технократичної системи («холотехнократія»), (М. Бунге); планетарного суспільства (М. Мокеєв). Концепції цивілізму (В. Нерсесянц),зіткнення цивілізацій (С.Хантінгтон). Методології політичного прогнозування. Врахування змін стадій стабільності та кризових обставин, багатоваріантності, альтернативності шляхів та можливостей соціально-політичного розвитку. Загальне і часткове прогнозування.

Типи прогнозів: пошуковий, нормативний, вірогіднісний та ін. Основні напрямки прогнозування, його етапи. Системне прогнозування. Стратегічне,

тактичне і операційне прогнозування. Інформація як база і умова прогнозування. Прогнозування як пізнання, розуміння та інтерпретація процесу і тенденцій політичного розвитку. Футурологія (Ф. Фукуяма, С. Платонов, Д. Несбіт).

Політичний ризик в діяльності суб'єктів політики, прогнозування його можливих наслідків. Втілення планів і прогнозів у політичних рішеннях і діях. Значення наукового політичного прогнозування в умовах реформування українського суспільства.

Модуль 6 . Людина в системі політичних відносин

Тема 1. Політика і особа

Політика в системі ціннісних орієнтацій особи. Проблема “політичної” (Аристотель) та “аполітичної” (Т. Гоббс) людини. Зростання значення людини та її участі в політичному житті. Залучення людини до політичного життя як теоретична проблема.

Людина як об'єкт і суб'єкт політики. Сутність політичної суб'єктивності особи. Особа і громадянин. Конституційні права, обов'язки та відповідальність громадян. Міжнародні документи про права людини і практика їх реалізації в Україні. Культура громадянськості. Діалектика соціального і індивідуального в політиці. Індивідуалізація людського буття як умова формування громадянського суспільства і демократичної, соціальної, правової держави. Формування громадянина в умовах становлення української державності: актуальні проблеми і перспективи. Права людини як критерій гуманізму в політиці.

Критерії і методи оцінки ролі людини в політиці. Політична поведінка особи (активність, пасивність, індиферентність, екстремізм). Конформізм і нон конформізм, колективізм і індивідуалізм. Умови політичної соціалізації особи.

Тема 2. Сутність, структура, типи політичної культури

Політична ідеологія як стрижень політичної культури суспільства. Культура політичного мислення, її ознаки і прояви. Культура функціонування політичних інститутів і способів політичної діяльності. Взаємозв'язок політичної, світоглядної, моральної та правової культури. Функції політичної культури. Політичні комунікації. Механізм формування і виявлення громадської думки. Політична культура в умовах ідеологічного плюралізму і багатопартійності. Історичні особливості формування політичної культури в Україні, її стан в сучасних умовах. Актуальні завдання оновлення і розвитку політичної культури України в контексті реалій її перехідного стану і процесу переоцінки цінностей. Конституція України як державний нормативний документ для ціннісних орієнтацій політичної культури суспільства.

Політична культура як концентрований історичний та соціальний досвід.

Поняття досвіду. Історичний досвід. Тип та характер політичних відносин, політичних інституцій та регулюючих норм як результати історичного розвитку. Політичні традиції. Міжрегенераційна передача політичної культури. Еволюція

політичних пріоритетів. Патріотизм, громадянська самосвідомість, інфляція політичних цінностей, відчуження та аполітичність – як вирази рівня історичного та соціального досвіду.

Політична культура як рівень політичного розвитку і активності людини.

Механізм визначення позиції особи у політичних відносинах. Мотиви, цінності, орієнтації та політичні настанови особи. Свобода та суверенітет особи. Самосвідомість та саморегуляція. Уміння впроваджувати політичні знання в практику. Громадянськість, громадянський обов'язок та законслухняність. Політична активність та пасивність. Вплив політичної ситуації та кон'юнктури. Лояльність та легітимація влади. Конформізм та нонконформізм.

Тема 3. Політична соціалізація та участь в політичному житті

Політична культура як елемент суспільно-політичної діяльності та поведінки.

Політична поведінка як різновид політичної активності особи. Стійкі види політичної діяльності: участь у виборах, лобізм, партійна діяльність та ін. Неформалізовані види політичної діяльності: мітинги, маніфестації, пікети, протести та ін. Демократія як залучення до політичної діяльності.

Електоральна поведінка. Абсентеїзм. Специфіка поведінки на мітингах, зборах. Консенсус у політичних відносинах. Екстремальні форми політичної поведінки. Політичні аспекти поведінки натовпу. Громадянські ініціативи. Непередбаченість у політиці. Девіантна поведінка.

Загальна модель формування політичної поведінки.

Політична культура як вияв політичної цивілізованості, якості політичного життя.

Моральна основа політики та політичних переконань. Кодекс політичної свідомості. Проблема моральності та аморальності політичних актів. Політична етика як індивідуальне та колективне надбання. Свобода у політичному житті суспільства. Проблема узгодження свободи волі громадян та свободи влади. Цивілізовані форми політичних відносин. Гуманізація політики. Толерантність та емансипація. Проблема виключення із політичної практики безкраю, свавілля, волюнтаризму, дискримінації, інтриг тощо. Небезпека політичного радикалізму.

Мораль та політика Політична етика.

Конфлікти і кризи в суспільно-політичному житті.

Поняття конфлікту як соціального явища, постійного супутника суспільного поступу. Західна конфліктологія: історичні та теоретичні аспекти (Г.Зіммель, Л.Козер, Р.Дарендорф, К.Боулдінг та ін.). Співвідношення соціального та політичного конфліктів. Політичний конфлікт як форма взаємовідносин між особами, партіями, політичними та соціальними групами, державами з приводу влади. Політичні інтереси і суперечності як об'єктивні та суб'єктивні передумови виникнення конфліктів.

Форми, моделі, типи і функції політичного конфлікту, механізм його динаміки. Джерела і чинники конфлікту. Учасники конфлікту, їх характеристики. Політична криза. Специфіка прояву та розв'язання конфліктів у

тоталітарній та демократичній системах. Політичні конфлікти і кризи при переході від тоталітарного до демократичного режиму. Соціально-політичні конфлікти та модернізація. Міжнародні конфлікти, їх особливості.

Методологія та практика вирішення конфліктних проблем. Стабілізація політичної обстановки. Умови досягнення політичного консенсусу. Насильство та насильницька боротьба в суспільному житті. Позитивний зміст соціально-політичного примусу. Ідея ненасилля у вітчизняній і зарубіжній соціально-політичній та філософській думці і суспільній практиці. Ненасильницькі засоби впливу та примусу в практиці світової політики. Основні шляхи і засоби досягнення та дотримання національної й соціальної злагоди в сучасному українському суспільстві.

Тема 4. Політична ідеологія. Основні Ідейно-політичні течії сучасності

Поняття ідеології та класичні уявлення про неї (Де Тресі, К. Маркс, Р. Міхельс, М. Вебер, О. Лемберг, Т. Парсонс, Р. Пайпс).

Функції політичної ідеології(створення позитивного образу здійснюваної політики, інтеграція суспільства, мотивація політичної поведінки). Державна ідеологія і політичний ідеал. Рівні політичної ідеології: теоретико-концептуальний, програмно-політичний,актуалізований (засвоєння і втілення принципів і цілей певної ідеології).

Основні ідейно-політичні течії сучасності. Лібералізм і неолібералізм. Консерватизм і неоконсерватизм. Марксизм і соціал-демократизм. Фашизм і неофашизм. Християнсько-демократична ідеологія і альтернативні ідейно-політичні течії.

Проблеми надмірної ідеологізації суспільства та ідеологічної безпорадності. Ідеологічні орієнтації українського суспільства. Національна ідея та ідеологія державотворення в Україні. Необхідність активізації політологічних досліджень щодо створення системи ідейно - політичних засад обґрунтування і самоствердження держави.

Тема 5. Соціально-етнічні спільності й етнополітика

Сутність і особливості соціально-етнічних відносин. Взаємозв'язок етнічного, національного і соціального в суспільстві. Етнонаціональна структура суспільства: нація, національні та етнічні групи. Сучасні теорії нації: історико-економічна, психологічна, культурологічна та етнологічна.

Етнонаціональна політика: мета, принципи, проблеми. Нація та держава. Національний суверенітет. Форма та сутність національно-державних утворень та об'єднань: унітарна держава, федерація, конфедерація, співдружність, співтовариство. Їх основні риси та відмінності. Культурно-національна автономія: теорія і практика. Проблеми громадянства (набуття громадянства, відсутність громадянства, подвійне громадянство). Етнополітичні конфлікти: характер, причини, виникнення та шляхи вирішення.

Національна свідомість та її співвідношення із загальнолюдською культурою і цінностями. Національне та націоналістичне: критерії розмежування. Націоналізм, шовінізм, патріотизм, інтернаціоналізм. Розвиток національної ідеї в політичному житті України.

Етнополітика і шляхи формування етнополітичної культури. Культура міжнаціонального спілкування – найважливіша умова гармонізації міжетнічних відносин та гуманізації міжнародних стосунків.

Поняття та методологічні засади етнополітології. Її головні завдання та функції. Основні принципи і роль етнополітичного мислення. Проблеми етнонаціональних відносин у зарубіжній та вітчизняній етнополітології.

Етнополітична реальність сучасної України. Конституція України про консолідацію та розвиток української нації, забезпечення етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин України.

Політична свідомість і політична культура.

Політична свідомість як форма відображення політичного буття. Обумовленість політичної свідомості історичними, національними, соціально-економічними і культурними чинниками розвитку суспільства. Політична свідомість суспільства, соціальної групи та особи. Структура та підструктура політичної свідомості (емпірична і теоретична, буденна і наукова, ідеологічна і соціально-психологічна). Політична субкультура. Групова і масова політична свідомість. Політична свідомість і політична воля. Авторитарна і демократична свідомість. Характеристика розвитку та стану політичної свідомості в Україні. Значення політичних ідеалів, символів та традицій для розвитку політичної свідомості.

Поняття політичної ідеології. Співвідношення політичної ідеології та політичної науки.

Рівні політичної ідеології: Теоретико-концептуальний, програмно-практичний. Сутність, структура і функції політичної психології. Особливості масової політичної психології.

Національна і політична ментальність.

Тема 6. Політика і мораль

Співвідношення політики і моралі як регуляторів суспільного життя і засобів соціалізації людини. Концепція взаємин політики і моралі у її історичному розвитку (тотожність, несумісність, непорівнянність). Теоретичні підходи до проблеми поєднання політики і моралі. Позиція заперечення ролі моралі в політиці (Н. Макіавеллі, Г. Моска, А.Бентлі, Г.Кан та ін.). Сутність і основні прояви макіавеллізму. Ідеї домінування морально-етичних критеріїв над політичними підходами (Платон, Аристотель, Є.Фромм, Л.Мемферд, Дж.Хакслі).. необхідність облагородження політики мораллю (А.Швейцер, М.Ганді, А.Епштейн). Дилема “етики переконаності” та “етики відповідальності” (М.Вебер) у діяльності політика.

Суперечності політики і моралі. Моральна парадигма сучасного політичного мислення та практики. Цінності та принципи політичної етики.

“Діалогова етика” та культура політичної боротьби. Насильство і ненасильство в політиці. Етика ненасильства, її політичні аспекти.

Політична етика в ситуації етнонаціональних та соціальних конфліктів. Професійна мораль та етика сучасного політика. Проблематика політичної моралі та етики в контексті реалій сучасного українського суспільства.

Тема 7. Політика і релігія

Політична свідомість і релігія: специфіка і механізм взаємовпливу. Політичні аспекти релігійних інтересів.

Віра як компонент духовного світу особи. Держава і релігія. Політична система і релігійні інститути. Релігія і демократія. Теоретичні держави сучасного світу. Явище теократії. Ідейно-політичні доктрини світових релігій. Соціальне вчення християнства (“соціальна етика”). Ватикан у політичному житті сучасного світу, політична доктрина католицизму. Соціально-етичні ідеї протестантизму і політична культура західного суспільства кінця ХХ ст. Соціальний ідеал ісламу, його політична спрямованість. Значення ісламу у політиці країн Близького та Середнього Сходу. Секуляризація та активізація релігій. Модернізація світових релігій як ознака посилення їхньої ролі у політичному житті. Релігія як один із чинників політичної стабілізації. Особливості релігійного ренесансу в Україні. Можливості релігії, міжнародних неурядових організацій, фондів релігійного спрямування у розв’язанні глобальних проблем сучасної цивілізації.

Тема 8. Політика і засоби масової інформації

Поняття політична спрямованість засобів масової інформації(ЗМІ). Інформаційна влада (“четверта влада”), її роль та функції в політичному житті суспільства. Закономірності виникнення і розвитку системи засобів масової інформації як важливого політичного інституту суспільства.

Форми та методи діяльності ЗМІ. Преса, радіо, телебачення в системі внутрішньополітичної та зовнішньополітичної діяльності. Політика, ЗМІ та влада: стереотипи і нові принципи взаємовідносин. Особливості української національної системи ЗМІ, динаміка її розвитку. Конституційно-правовий захист ЗМІ в українському суспільстві.

Роль ЗМІ у формуванні громадської думки та демократизації суспільства. Політичний плюралізм і діяльність ЗМІ. Суспільство і ЗМІ: проблема взаємної відповідальності.

Журналістика як політична діяльність, форма соціально-політичної орієнтації мас та соціального управління. Політична кар’єра журналіста. Соціологія ЗМІ та політика ЗМІ як інструмент політичного маркетингу. Активізація людського фактору-центральна проблема інформаційно-політичної діяльності преси, радіо, телебачення на сучасному етапі.

ЗМІ і проблема формування суспільної свідомості, політичної культури людей. Фактори підвищення ефективності ЗМІ.

Модуль 7. Міжнародна політика і суспільний процес

Тема 1. Міжнародна політика і її роль у вирішенні глобальних проблем сучасності .

Світовий політичний процес: поняття, основні концептуальні засади аналізу, суб'єкти, закономірності та тенденції на порозі XXI століття. Характерні риси та особливості сучасного світового політичного процесу (революційні та еволюційні тенденції, впорядкованість та спонтанність світового розвитку, демократизація суспільно-політичного життя, забезпечення реального політичного плюралізму, гуманізація міжнародних відносин і людський вимір політики.

Міжнародні відносини як цілісна система. Місце в ній політичних відносин. Суб'єкти, види і принципи міжнародних політичних відносин. Новий політичний порядок, баланс і гармонізація інтересів у сфері світової політики. Діалектика внутрішньої та зовнішньої політики. Моделювання систем міжнародних політичних відносин та їх вплив на розвиток світового політичного процесу. Прийняття зовнішньополітичних рішень та способи врегулювання міжнародних політичних конфліктів.

Міжнародні організації та міжнародні політичні відносини. Роль ООН та інших міжнародних інституцій у забезпеченні миру, безпеки, політичного консенсусу. Основні прояви кризи сучасної цивілізації та шляхи її подолання. Політичні аспекти глобальних проблем. Роль міжнародної політики у їхньому вирішенні.

Тема 2. Україна в геополітичному просторі

Україна в системі міжнародних політичних відносин та її місце в сучасному геополітичному просторі. Національні інтереси та національна безпека України. Основні напрямки та пріоритети зовнішньополітичної діяльності Української держави. Зростання ролі і відповідальності України у політичному вирішенні глобальних проблем сучасності.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ:

1. Визначте предмет геополітики та її основні парадигми.
2. Проаналізуйте географічний детермінізм та витоки геополітики.
3. Німецька геополітична школа: розквіт та реабілітація.
4. Охарактеризуйте англо-американську школу геополітики.
5. Поясніть сутність право вибору та теорії представництва.
6. Розкрийте поняття виборчий процес та електоральна поведінка виборців.
7. Проаналізуйте виборчі системи в сучасній Україні.
8. Охарактеризуйте Вестфальську систему міжнародних відносин.
9. Віденська система міжнародних відносин.
10. Міжнародні відносини в період Першої світової війни. Версальська та Вашингтонська система міжнародних відносин.
11. Міжнародні відносини в період Другої світової війни. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
12. Проаналізуйте політичні процеси: базові аспекти аналізу та управління.
13. Основи формування й використання політичних технологій в контексті політичного менеджменту та політичного маркетингу.
14. Технології прийняття управлінських рішень.
15. Просування організованих інтересів.
16. Здійсніть аналіз предмету, об'єкту, категорій політичної конфліктології.
17. Місце політичної конфліктології в системі соціально-гуманітарних наук.
18. Розкрийте зміст та динаміку розвитку політичного конфлікту.
19. Охарактеризуйте політичну кризу як тип політичного конфлікту.
20. Проаналізуйте політичні інститути та державу в політичній системі.
21. Громадські об'єднання і політичні партії як інститути демократичного суспільства.
22. Здійсніть аналіз основних інститутів влади.
23. Розкрийте значення політичного процесу та його сутності і структуру.
24. Історичні й теоретичні витоки та еволюція політичних партій.
25. Становлення і розвиток партій сучасного типу в країнах світу.
26. Партія як суб'єкт політичного процесу та політичний інститут суспільства.
27. Історія становлення і розвитку порівняльної політології.
28. Порівняльна політологія - одна з галузей політології.
29. Порівняйте базові засади теорії політичних систем.
30. Політичний режим як характеристика функціонально-динамічного стану політичної системи.
31. Проаналізуйте типологію політичних систем та режимів.
32. Розкрийте та охарактеризуйте джемократію як тип політичної системи та режиму.

33. Дослідіть авторитарні політичні системи та режими.
34. Розкрийте значення поняття тоталітаризм.
35. Політична система та політичний режим України.
36. Політичні системи країн Західної Європи.
37. Політична культура як підсистема культури.
38. Охарактеризуйте структуру політичної культури.
39. Процес формування та успадкування політичної культури. Політична соціалізація.
40. Дослідіть і проаналізуйте політичні орієнтації та їх структуру.
41. Політичні знання. Основні політичні ідеології. Політичний досвід.
42. Політичні цінності та переконання. Політичні традиції.
43. Поведінка масових суб'єктів. Політична участь.
44. Окресліть типи політичної культури.
45. Проаналізуйте поняття та походження прав людини.
46. Здійсніть аналіз Конституції України і прав людини.
47. Порівняйте міжнародні засоби захисту прав людини.
48. Система захисту прав людини в Україні
49. Літературні пам'ятки Київської держави як джерело опанування раннього етапу розвитку української політичної думки.
50. Охарактеризуйте суспільно-політичні погляди засновників і представників Кирило-Мефодіївського Товариства.
51. Загальнодемократичний етап в історії української політичної думки (XIV-кінець XVIII ст.).
52. Політика: природа та її роль.
53. Дайте характеристику поняттю політична влада.
54. Наведіть основні соціальні суб'єкти політичної влади.
55. Проаналізуйте політичну систему, її сутність та функції.
56. Політична карта світу: стан і тенденції
57. Визначте типологію країн світу в політичній географії.
58. Окресліть форми політичної організації території. Територія держави.
59. Кратологія як наука про владу.
60. Виникнення та розвиток наукових знань та вчень про владу в світі.
61. Здійсніть аналіз теорій та концепцій влади XX століття.
62. Розкрийте сутність концептуального аналізу влади.
63. Типологічний аналіз влади.
64. Розкрийте поняття держава та система державної влади.
65. Поясніть взаємозв'язок політики та економіки.
66. Охарактеризуйте економічну політика.
67. Поясніть значення предмету і методу економічної теорії.

68. Економічна система суспільства. Відносини власності.
69. Наведіть основні економічні потреби і економічні інтереси.
70. Проаналізуйте суть та еволюція грошей.
71. Розкрийте поняття та сутність політичного аналізу.
72. Аналіз державної політики як вид аналітичної діяльності.
73. Охарактеризуйте базові поняття прогнозу.
74. Типології прогнозів. Прогнозні ефекти.

II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступні випробування охоплюють 24 фахових дисциплін, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності «Політологія». Вступне випробування проводиться у вигляді письмового іспиту. Загальна тривалість іспиту 1 година.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційне завдання містить 30 тестових питань, що охоплюють всі теми, наведені в тематичному змісті даної програми. Кожне тестове питання оцінюється у 6,66 бали. Таким чином, правильна відповідь на 30 запитань оцінюється у 200 балів:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6,66	13,32	19,98	26,64	33,3	39,96	46,62	53,28	59,94	66,6
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
73,26	79,92	86,58	93,24	100	106,66	113,32	119,98	126,64	133,36
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
139,96	146,62	153,28	159,94	166,6	173,2	179,92	186,58	193,24	200

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андропова И.Г. Факторы, влияющие на поведение электората // Актуальные проблемы современной науки. – 2008. - №2. – С. 136-146.
2. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна. – К., 1997.
3. Варій, М. Й. Політико-психологічні передвиборні та виборчі технології [Текст] : Навч. посібник / М. Й. Варій. – К. : Ельга: Ніка- Центр, 2003. – 400с.
4. Василенко И.А. Политическая философия: Учеб. пособие. - 2-е изд., перераб. и доп.- М.: ИНФРА-М, 2010.-320 с.
5. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу: Навч. посіб. – К., 2006.
6. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко / Ін-т держ. і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Генеза, 2006. – 395 с.
7. Державне регулювання економіки: Підручник. Затверджено МОН / Швайка Л.А. — К., 2008. — 462 с.
8. Дністрянський М. С. Політична географія України : навчальний посібник / М. С. Дністрянський. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. - 348 с.
9. Іванов М.С. Загальна теорія політики / Навчально-методичні –матеріали. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2003. – 140 с.
10. Іванов М.С. Політична географія: навчально-методичні матеріали / Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. – Вип.62. – 44 с.
11. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. - Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. - 139 с.
12. Козирев Г. І. Політична конфліктологія: навчальний посібник. - М.: ВД «ФОРУМ»: ИНФРА-М. - (Вища освіта), 2008 - 432 с.
13. Кола Домінік. Політична соціологія / - М.: Видавництво «Всесвіт», «ИНФРА-М». -XXII, 406 с. - (Серія «Університетський підручник»), 2001.
14. Колодій А., Олійник А. Права людини і громадянина в Україні. Навчальний посібник – К., Юрінком Інтер, 2004 – 332 с.
15. Кравець А.Ю. Політична антропологія : монографія / А.Кравець. – Дніпропетровськ : 2012.
16. Круглашов А. М., Озимок І., Астапенко Т. С., Руссу В. В. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник./ склад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. - Ч.1.Чернівці, 2010. – 212 с.
17. Кухта Б. З історії української політичної думки. – К., Генеза – 1994. 210 с.

18. Москалюк М.Ф. Загальна теорія політики: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 6.040300.-“Політологія”.-Івано-Франківськ: ВДВ ЦП Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2009.-76 с.
19. Мухаев Р.Т. Геополітика / Р.Т. Мухаев. — 2-е изд., перераб. и доп. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. - 839 с.
20. Палехова В.А. Політична економія: підручник / В.А.Палехова. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 332с.
21. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. (Керівник авторського колективу проф. Рудич Ф. М.). – Київ.: Либідь., 2008. – 440 с.
22. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. – 182 с.
23. Про добровільне об'єднання територіальних громад / Закон України від 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
24. Про місцеве самоврядування в Україні / Закон України від 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page>
25. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки / С.В. Пронь. - Миколаїв, Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. - 140 с.
26. Рабінович П., Хавронюк Л. Права людини і громадянина. – К., 2004. – 462 с.
27. Себайн Д., Торсон Т. Історія політичної думки. - К.. 1997. -С. 18-34.
28. Симонов К.В. Политический анализ: Учеб. пособие [Электронный ресурс] / К.В. Симонов. – М.: «Логос», 2002.
29. Халипов В.Ф. Кратология как система наук о власти / В. Ф. Халипов. — М. Республика, 1999. – 303 с.
30. Цыганков А. П. Современные политические режимы: структура, типология, динамика. – М., 1995.
31. Шаран П. Сравнительная политология. - М., 1992.
32. Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні / Ю. Шведа. – Львів, 2010. – 462 с.

Програма розглянута на засіданні фахової комісії для вступу на здобуття ступеня магістра (протокол № 1 від «24» лютого 2020 року).

Програма розглянута та затверджена на засіданні приймальної комісії університету (протокол № 5 від «26» лютого 2020 року).

Відповідальний секретар
приймальної комісії

А.О. Алексеева